

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Dubium II. Quid sit & quàm grave peccatum detractio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42561

meræ apprehensiones violentæ & impressiones phantasiæ, ita fortes, ut videantur esse assensus, cum tamen nequidem sint suspensiones voluntariæ.

D U B I U M 11.

Quid sit & quàm grave peccatum Detractio.

1190 **R** *Esp.* Detractio est alienæ famæ injusta violatio vel denigratio. Differt à Contumelia, quæ est injusta honoris diminutio, 1. Objecto; quia contumeliâ honor, detractio autem fama læditur, quæ est opinio, seu existimatio de alterius excellentia; honor autem est testificatio alienæ excellentiæ animo conceptæ. 2. Differt modo, quia contumelia instar rapinæ fit aperte, contra præsentem; detractio ut plurimum instar furti occultè, & contra absentem. Unde licet contumelia detractioe gravior sit, est tamen detractio peccatum mortale ex genere suo; etsi ex parvitate materiæ, aut indeliberatione, fieri possit veniale. Ratio, quia est gravius furto, quod est mortale, cum lædat Proximi famam, quæ est majus bonum, quàm opes.

Detractio alia est directæ & formalis, quæ fit ex intentione famam lædendi: alia indirectæ, & materialis tantum, quæ fit ex levitate & loquacitate aliqua. *Ex dictis resolves:*

I. Regulariter non est mortale, (etsi per accidens, ratione damni sequentis, tale esse possit) revelare naturales defectus animi, corporis, vel naturalium, quia tales non sunt morales; nec infamia apud prudentes reputatur, quod quis, v. g. sit stupidus, spurius, luscus. *Bonac. Tom. 2. de Resistit. in particulari. D. 2. Q. 4. P. 2. N. 8.*

II. Plerumque etiam levis detractio habetur, si alium infames generalibus nominibus peccatorum mortalium, v. g. esse iracundum, superbum, &c.

(etsi

(etsi aliquando gravis esse possit) quia audientes³⁰
 plerumque interpretantur de naturali propen-³⁰
 sione & defectu involuntario: nec oritur grave³⁰
 damnum famæ. *S. Antonin.* 1. P. T. 8. c. 4. *Sylv.*³⁰
Less. Lib. 2. c. 11. N. 18. *Laym.* L. 3. T. 3. P. 2. c. 3 N 3.³⁰

III. Similiter non erit mortale communiter,³⁰
 referre peccata mortalia, quæ ob conditionem³⁰
 personæ non notabiliter famam lædant; v. g. si³⁰
 dicas; militem habere concubinam; pugnasse in³⁰
 duello; cogitare vindictam; adolescentem esse³⁰
 prodigum, deditum amoribus, &c. *Layman.* l. c.³⁰

IV. Fieri tamen potest, ut narrando defectus³⁰
 etiam naturales, spectatâ conditione & statu illius,³⁰
 graviter noceas, & sic graviter pecces, ut si gravem³⁰
 & optimi nominis Prælatum, aut Religiosum,³⁰
 mendacius assuetum esse dicas; virum gravem³⁰
 ac consularem, illegitimè natum, Judæum, &c.³⁰
 Idem est, etsi de altero nihil in particulari, sed³⁰
 tantum in genere dicas, v. g. te scire aliquid de³⁰
 illo, quod si dicas, magno illum rubore sit affe-³⁰
 cturum. *Lugo D.* 14. N. 49. & 50.³⁰

V. Crimen aut defectum alicujus, modò sit³⁰
 verum, sæpe licet prodere ob justas causas: v. g. 1.³⁰
 cum expedit Superiorem scire suorum defectus,³⁰
 ut emendentur; de quo *vid. supra de Corrept. frat.*³⁰
 & sic eos, qui crimen occultum filiorum Paren-³⁰
 tibus, vel famulorum heris, in ordine ad correcti-³⁰
 onem, (cavendo tamen, ne ex revelatione majus³⁰
 damnum sequatur) significant, communiter ex-³⁰
 cusari docet *Trul.* Tom. 2. L. 7. c. 10. D. 11. ex *Bon.*³⁰
 &c. uti & uxorem loquentem cum marito (vel³⁰
 contrà) de criminibus occultis filiorum, vel fa-³⁰
 mulorum. 2. Causâ consilii, vel auxilii capiendi:³⁰
 in quo tamen videndum, ut cum minimo damno³⁰
 tertii fiat. 3. Causâ cavendi alterius damni:³⁰

ut

30 ut si alicujus æstimatio falsò concepta de ejus
 30 doctrina, probitate, est aliis perniciosa: unde cùm
 30 agitur de conferendo officio, de contrahendo
 30 Matrimonio, de suscipienda Religione, de assu-
 30 mendo mendico, præceptore, famulo, famula,
 30 &c. licet manifestare (imò aliquando oportet)
 30 occulta alterius impedimenta, inhabilitatem,
 30 crimina, unde notabile aliquod incommodum
 30 timeretur: dummodo nulla alia sit ratio commo-
 30 dior impediendi, & damnum, quod Proximo ti-
 30 metur, sit majus, aut saltem æquale damno,
 30 quod ex ea manifestatione defectûs, aut criminis
 30 alterius ei obveniret. *Less. D. 12.*

30 VI. Hinc quòque, si quis injustè lædit famam
 30 tuam, nec potes eam tueri, nec recuperare aliã
 30 viã, quàm imminuendo quòque famam illius, id
 30 licet, dummodo falsa non dicas, in tantùm, quan-
 30 tùm ad tuam famam conservandam necesse est;
 30 nec magis lædas, quàm lædaris, collatã tuã & al-
 30 terius personã. *Lugo D. 15. N. 50.*

30 VII. Si quis solatii tantùm causã & non inten-
 30 tione detrahendi, alicui amico narret injuriam
 30 ab alio sibi factam, non videtur esse mortale, etsi
 30 inde aliqua infamia proveniat auctori; ea enim
 30 ipsi imputanda est. Cavendum tamen, ne dicatur
 30 pluribus, vel apertius nominetur persona, quàm
 30 necesse sit ad consilium, vel solatium. *Less. I. c.*
 30 *Laym. N. 6. Tann. 2. 2. Q. 8. D. 7. Dub. 4. Lugo D.*
 30 *14. N. 53.* Et sic excusari posse famulos (saltem à
 30 mortali) qui injurias sibi ab heris suis; uxores,
 30 quæ à maritis; filios, qui à patre; Religio-
 30 sos, qui à Prælato illatas, doloris tantùm miti-
 30 gandi causã, referunt, docet *Trul. D. 11. ex Less.*
 30 *Laym. Tann. Navar. Dian. P. 2. T. 5. R. 32.* Idem
 30 putat *Cajet.* dicendum, si crimen occultum
 reveles

revelas alicui viro prudenti & taciturno, cui dicere perinde fit, ac si nulli diceretur; eò quòd damnum illud censeatur leve, & sic *Trul. cum Diana* P. 2. T. 3. *Miscel. R. 22.* & P. 3. T. 5. *M. R. 32.* excusat Poenitentem, qui in Confessione manifestat complicem, dicuntque cum *Tann. Bonac. Escob. E. 9.* & c. eam sententiam esse probabilem: verum hoc universim non videtur satis tutum, quia læsio famæ apud unam etiam personam, censeatur gravis; ut patet in judicio temerario: imò sæpe quidam ægrius ferunt, se lædi apud unam personam gravem, quàm tres vel quatuor alios: unde *Suar. Fill. Less. N. 70.* *Azor, Laym. loc. cit.* putant communiter esse mortale. *Vid. Lugo num. 50. & seqq.*

VIII. Crimen simpliciter publicum, sive sit notorium Jure, sive facto, manifestare iis, qui nesciunt, non est peccatum mortale injustitiæ, quia hoc ipso auctor amisit Jus ad famam, cum ratio justìi judicii, & evidentia facti faciat, ne de injuria justè queri possit. Quod confirmat consuetudo, mandans historiæ publicæ crimina.

Dixi, non est mortale injustitiæ: quia detegere eo loco, quòd fama non erat perlatura, vel non nisi post longum tempus, vel aliter cum gravi more ejus, qui commisit, sæpe potest esse mortale contra Charitatem, ut *Less. Val. Tolet. L. 5. c. 65.* contra *Nav. & Cajet. V. Lugo n. 59. Fag. P. 2. L. 5. c. 3.*

IX. Similiter non est peccatum contra Justitiam, saltem mortale, quærere causam captivitatis alicujus, vel de ea loqui, sicut enim captivitas est publica, sic etiam causa videtur esse facta publica, *Sayr. Clav. Reg. L. 11. c. 6. N. 28. Bon. Trul. D. 11.* Ubi eodem modo excusat eum, qui refert delictum alicujus publicum, referendo simul poeni-

penitentiam & emendationem; secus si taceatur penitentia, quam fecit: Et sic ait peccare Historiographos, describendo peccata mortuorum publica, & non referendo Penitentiam vel emendationem, si resipuerint.

X. Similiter manifestare crimen, quod nondum est publicum, moraliter tamen certum est, breviter fore publicum, (sive per facti evidentiam, sive per sententiam Judicis) non est mortale: quia parum nocet: nisi tamen ex ista anticipatione sequerentur gravia damna, v. g. in officio &c. *Lugo num. 92.*

XI. Infamem in uno crimine, de altero valde affini infamare, est tantum veniale: ut v. g. si de adultero dicas, quod miserit literas amatorias: quia tunc non notabiliter augetur infamia. De disparato tamen, & non connexo crimine infamare, est mortale: quia infamis in uno genere vitii, non amisit Jus famæ in aliis virtutibus. *Tann. D. 4. de Just. Q. 8. Dub. 7. N. 141. ex Navar. & Less. Dub. 14. contra Sylv. v. Detractio, Palud. &c.*

XII. Detractio materialis ex loquacitate orta, est mortale, si gravem Proximi læsionem importet, idque advertatur: quia etsi non intendatur directè læsio alterius, ea tamen indirectè & implicite est volita & æquivalet formali. Veniale autem tantum erit, si non sequatur læsio gravis; quia scilicet communiter non ferè accipitur, nec creditur. Similiter erit veniale tantum, audita referre ut audita tantum, hoc est, nihil affirmando de rei veritate, sed dubitationem potius sumam de ea significando, ita ut nulla inde secutura putetur infamia, nec auditores rationabiliter sint credituri, ita contra *Azor P. 3. L. 13. c. 6. docet Tann. Num. 139. Escob. E. 10. c. 4. N. 40. eò quòd*
diffa-

diffamatio, si fortè sequatur, imputetur audienti, si credat. Idem docet *Lug. l. c. rectè limitans*, nisi grave damnum ex modo narrandi, vel ex levitate audientium, (qui temerè credituri sint, & vulgaturi) secuturum possis prævidere. Hinc peccas graviter contra Justitiam, si referens grave crimen, addas, id tibi dictum esse à viro fide digno: quia præbes sufficiens fundamentum credendi. *Vid. Dian. P. 3. T. 5. Miscel. R. 28.*

XIII. Mortuum infamare, minùs grave est, quàm vivum; mortale tamen, & ad restitutionem obligans. *Less. D. 21. Bonac. D. 2. Q. 4. P. 2. Tom. 2. de Restit. in particulari. num. 2.*

XIV. Non esse mortale de aliquo ignoto, vel indeterminato malè loqui: v. g. in tali loco esse multos improbos; in tali Collegio unum Canonicum commisisse grave crimen, v. g. Simoniam, docet *Escob. E. 10. c. 4. ex Fagund. quod Trul. D. 4. ex Bonac. Azor &c. limitat*, si non sit tale, quod in alios redundet.

XV. Gravissimè autem peccant, qui Ordini, seu Statui alicui Religiosorum in communi, vel Monasterio detrahunt, dicendo v. g. quòd in eo malè vivatur, non servetur Observàtia Regularis, &c. (nisi id sit planè notorium) quia gravissimè nocent, tenenturque sub mortali ad restitutionem toti Communitati, à qua Superioris remissio non excusat. *Sor. Navar. Trul. D. 14. Talem autem sufficienter confiteri, si dicat, detraxi cuidam Religioni, Ordini, vel Monasterio, &c. si fit Communitas numerosa, si non, docet Tambur. de exped. Confess. L. 2. c. 1.*

XVI. Similiter mortale est, tacitâ personâ nominare Monasterium, vel Ordinem religiosum, ex quo aliquis grave peccatum occultum, v. g.

adulterii vel fornicationis, commiserit. *Navar.*
Trul. D. 14.

XVII. Explicandum est in Confessione, an
 apud multos, & quot circiter; an verò apud unum
 tantum alicui detraxeris, ita probabiliter. *Bonac.*
To. 1. de Sacr. D. 5. q. 5. S. 2. P. 2. §. 3. n. 16. & 21. ex
Sanch. Sylv. Adr. n. 135. Sed Lugo de Pœnit. D. 16. N.
137. 140. & 163. 164. ex Nav. Salas, Kon. &c. negat,
 dicítq; contrariũ esse probabilius. Nec omittendum,
 si quem infamaveris libello famoso; cum id
 sit genus detrahendi gravissimũ, & ad plurimos
 pertinens: non tamen necessariò dicendum est,
 in quo genere infamaveris, quia fama semper est
 ejusdem speciei in genere moris. *Lugo num. 265.*

XVIII. Peccat mortaliter contra Justitiam, &
 tenetur ad restitutionem, ratione cooperationis
 is, qui audit detractorẽ, excitando, vel animando
 efficaciter; qui verò lætatur tantum detractio-
 ne auditã, aut licet non lætetur, qui non impedit,
 cum commodè possit, peccat pro ratione damni,
 mortaliter vel venialiter contra Charitatem; non
 tamen tenetur ad restitutionem, nisi sit Superior,
 Pater, vel Dominus; is enim ex officio tenetur
 impedire subditum, ne alteri injustè noceat.

Dixi, si commodè possit: quia non peccat, qui
 putat monitionem suam nihil profuturam vel
 ex eo magnum incommodum metuit, vel qui
 rationabili verecundiã prohibetur, ob auctorita-
 tem detrahentis. Debet tamen tunc discedere, si
 commodè potest; faciem tristiore[m] ostendere,
 vel aliò sermonem avertere. *Vid. Less. Num. 23. &*
Bonac. Tom. 2. de Restit. in partic. Disp. 2. Q. 4. P. 11.
num. 6. Hinc æqualis rarò, (inferior rarissimè)
 tenetur corrigere detractorem, 1. Quia audiens
 plerumque nescit, an quod dicitur, sit notorium,
 tametsi

tamet si ipse ignoraverit; & in dubio non est, cur
damnet detractorem; in quo multi falluntur, exi-
stimantes, simul ac aliquid audiunt dici contra
Proximum, id sibi mox refutandum. 2. Quia
coeptâ detractione, sæpe melius consulitur Proxi-
mo, si finatur absolvi, quàm si abrumpatur: nam
si distinctè explicetur, sæpe non tam graviter ap-
prehenditur, quàm initio conceptum erat. 3.
Quia sæpe sinè gravi offensione non potest corri-
gere. 4. Quia sæpe alter habet justam causam ma-
nifestandi, præsertim uni soli. Lugo de Just. Disp.
14. Num. 128. Vid. Dian. P. 2. T. 3. Miscellan. R.
24. & P. 3. T. 5. Miscel. R. 35.

Quæres 1. An liceat alium infamare, ad tor-
menta gravia vitanda.

Resp. 1. Licet, si crimen sit verum; quia nullam
alteri facit injuriam, cum habeat Jus ad illud in
necessitate revelandum.

Resp. 2. Si crimen sit falsum, non licet; quia
esset mendacium perniciosum. Sylv. tamen &
Navar. putant, veniale tantum esse, si sola infamia
sequatur, & post torturam revocetur, eò quòd
non sit infamia efficax. Vid. infra L. 4. c. 3. D. 7.

Quæres 2. An liceat seipsum infamare.

Resp. Id non esse saltem mortale regulariter.
Less. Dub. 6. Filliuc. Tract. 40. Num. 53. & seqq.
& Laym. L. 3. T. 3. P. 3. c. 3. N. 14. quia non est
contra Justitiam, cum sit famæ suæ dominus: nec
contra Charitatem, quia hæc non obligat ad bona
externa conservanda, nisi in quantum id exigit
salus propria vel Proximi.

Dixi, regulariter: quia per accidens potest esse
mortale, ut v. g. si tua fama sit necessaria muneri,
vel si tibi damnum vitæ, vel aliis infamæ, ex
eadem sequeretur. Unde resolves:

Bbb 3.

Non

» Non esse mortale, ad vitanda gravia tormenta,
 » falsum crimen sibi imponere, ex quo etiam mors
 » sequatur, quia non tenetur homo cum tantis
 » cruciatibus vitam suam tueri: nec talis dicitur se
 » interficere, sed tantum ex justa causa vitam morti
 » exponere. Less. Dub. 7. & Fil. N. 117. Vid. infra L.
 » 4. c. 3. D. 7.

A D D E N D A.

1191 Q. 217. Quid notandum sit circa distinctionem fame
 & honoris. R. Seqq. §. 1. *Fama*, est existimatio bona
 de aliquo, quoad aliquod ejus bonum, *Mol. T. 4. D.*
1. N. 4, & secundum hanc explicari debet definitio
Juristarum L. 5. §. 1. ff. De variis & extraord. cognit.
 quâ dicunt, quod fama sit illæ sæ dignitatis status,
 Legibus & moribus comprobatus. Dicitur 1.
Existimatio, nam licet fama (proprie loquendo)
 significet opiniones plurium de aliquo, tamen
 recte notat *Lugo de Just. D. 14. N. 1.* opinionem unius
 recte dici famam saltem partialem; notat autem
Jllsung T. 4. D. 3. N. 101. hanc existimationem habere
 rationem famæ, prout fundat sermocinationem,
 sive prout est causa, cur homines de aliquo loqui
 possint, si enim existimatio maneat interna, non est
 completa fama, nam fama à *fando* dicitur. 2. *Bona*,
 nam hic non intelligim⁹ famam malam, quâ aliqui
 propter crimina dicuntur famosi; neque famam
 indifferentem, quæ definiiri solet, multorum existi-
 matio de vita & moribus alterius, sed solam fa-
 mam bonam. 3. *Quoad aliquod bonum*, uti sunt vir-
 tus, scientiæ, vires, valetudo, pulchritudo, nobili-
 tas, opes, favor Principum, & quævis alia etiam
 extrinseca, quæ aliquam afferunt laudem, vel sal-
 tem potentiam plus operandi, talia enim com-
 mendant hominem & bonam de ipso existimatio-
 ne in causant, *Lugo n. 2.* Ex his

Colliges,

Colliges, infamiam esse existimationem malam de aliquo, quoad aliquod ejus malum, five, uti definit Mol. D. 7. N. 4. est læsio statûs, dignitatis seu conditionis personæ alicujus: de qua, quomodo nempe inducatur Jure vel facto, item ex delicto proprio aut alieno, vel ex officio, videri possunt Molin. suprâ & Haunold. T. 2. à n. 501. Et videri etiam debent dicenda Lib. IV. à n. 786.

§. 2. Honor, est testificatio quædam excellentiæ 1192 alterius, S Th. 2. 2. Q. 103. a. 1. five (ut ait Mol. D. 1. N. 1.) est exhibitio alicujus rei velut in testimonium & recognitionem quandam excellentiæ, quam habet ille, qui honoratur. Dicitur 1. testificatio, quæ respectu Dei potest esse tantùm interna, uti rectè S. Th. sed respectu hominum, qui interna non nôrunt, requirit externa signa, quamvis secundum Molin. interna testificatio seu agnitio excellentiæ fit etiam honor respectu hominum, præsertim eorum, quibus aliunde est satis cognita. Quòd si fiat verbo, dicitur laus, quæ laus, si clarescat, id est, si veniat ad notitiam plurimorum, dicitur gloria, quasi clara, inquit S. Thomas ad 3. gloria enim definitur, clara cum laude notitia. Potest quòque eadem testificatio fieri aliis signis, uti erectione statutz, cessione primi loci, corporis inflexione, genu-flexione &c.

2. Quædam, nam rectè notant Molin. Lugo & alii contra Less. Lib. 2. c. 11. N. 2. honorem non necessariò debere esse reverentiam, id est, testificationem cum submissione, nam Jo. 10. dicitur Deus honorificaturus Sanctos. Tob. 1. Rex honoravit Tobiam. Esth. 6. Assuerus honoravit Mardocheum, & tamen nec DEUS ad homines, nec hi Reges habuerunt submissionem ad suos subditos: potest tamen dici cum Haunoldo num. 498. honorem semper esse, vel cum submissione ipsius testificantis, vel saltem

cum intentione aut iudicio de submissione ab aliis exhibenda, quod innuit *S. Thomas* a. 2. ad 1, ubi ad 3. addit, honorem non deberi nisi ratione superioritatis, quæ non necessariò considerari debeat per comparisonem ad honorantem, sed saltem per comparisonem ad aliquos alios, quia in quolibet invenitur aliquid, ex quo potest alius eum Superiorem reputare, secundùm illud ad *Philip.* 2. *In humilitate Superiores invicem arbitrantes.* 3. *Excellentia*, id est, boni & perfectionis, propter quam, nisi aliquid aliud impediatur, fit dignus existimatione & significatione ejusdem existimationis, nam rectè notat *Lugo* n. 4. per illam testificationem, quæ est honor, debere intendi, non solùm significationem boni, sed etiam manifestationem internæ existimationis, quam quis saltem præsumitur habere de excellentia alterius. Dixi, *nisi aliquid aliud impediatur*, nam rectè notat *Less.* n. 3. dæmones & damnatos, licet habeant multas excellentias naturales, non esse honorandos, quia propter indurationem in malo & aversionem perpetuam à Fine ultimo reddiderunt se dignos omni ignominia. Ex his,

1193 *Colliges* seqq. 1. *Inhonoratio*, est testificatio quædam mali seu imperfectio in altero, cum significatione suæ malæ existimationis de illo. 2. Si honor sumatur, prout includit famam, eique superaddit testificationem, meritò dicit *Less.* n. 5. quòd honor fit majus bonum quàm fama: è contrà si fama sumatur prout contradistincta ab honore, *Lugo* n. 9. rectè dicit famam prævalere honori, quia melius est internè haberi pro bono, quàm externè tantùm dici bonum, & internè haberi pro malo.

1194 *Q. 218. Quando nam peccetur graviter contra famam vel honorem.* R. De hoc dari non potest regula una pro omni casu sufficiens, sed consideratis circumstantiis

stantiis definiendum est prudentis iudicio, an læsio habeat vim meritò graviter contristandi vel dissolvendi amicitiam: præcipuæ autem circumstantiæ sunt, qualitas personæ, cui fit injuria, autoritas vel conditio facientis injuriam; itē bonus vel malus affectus illius; levitas aut gravitas materiæ secundum se, in qua fit injuria; itē varia dispositio audientium vel spectantium: ratio est, quia fama, quam sequitur honor, consistit in existimatione hominum, ergo qualis hîc & nunc communiter est jactura existimationis hominum, talis erit injuria, existimatio autem hominum est varia pro variis ejusmodi circumstantiis, v. g. facilius erit injuria gravis, si persona, de qua aliquid mali dicitur, sit magnæ existimationis, tum quia uno defectu detecto omnes virtutes & bona reliqua ipsius fiunt suspecta vel revocantur in dubium, tum etiam quia quantò major est fama, tantò cum majore labore & difficultate est parata, hinc meritò gravius fert ita unâ vice tolli vel imminui. Item, si persona dicens non soleat tale quid aut tali modo dicere, nisi cum magno fundamento, jam est præsumptio major. Item, si audientes sint tales, qui soleant omnia in pejorem partem interpretari, & apud se plus concipere, quàm re ipsa dicatur, jam plus nocetur, quàm si diceretur apud alios &c. Ex his,

Colliges Seqq. 1. *Esph.* de just. q. 29. pro materia 1195
 gravi minùs rectè hîc statuit peccatum mortale, quod quis dicit vel objicit proximo, (& idem est de judicio temerario) quia si de gregario milite dicas habuisse duellum, fuisse ebrium &c. non sunt injuriæ graves, quamvis sint de peccato mortali: è contrà si de Religioso valde studioso perfectionis dicas solere mentiri; de Episcopo esse spurium; de peritissimo Medico esse ignorantem, sunt inju-

riæ graves, quamvis non sint mortalia, aut nequidem peccata. 2. Nec videtur sufficere regula, quam dat *Mol.* d. 16. n. 5. quòd illa sit materia gravis, pro qua alter mallet pati gravem læsionem in bonis fortunæ, nam homo nobilis sæpe mallet ferre jacturam ducati, quàm pati levem aliquam confusionem vel irrisionem, uti rectè *Lugo* d. 14. n. 24. & ideo ipsemet *Mol.* d. 26. n. 4. recurrit ad regulam à nobis datam. 3. Injuria in fama potest esse gravis in ratione damni circa alia bona, quamvis sit levis ratione infamationis, si nempe ex illa quantumvis de se levi oriatur grave damnum in bonis fortunæ, corporis vel animæ, & tum est mortale alterius speciei. 4. Licet levis sit injuria, si quis internè judicet aliquem esse, v.g. adulterum, quando probabilia sunt indicia pro eo, quòd sit, & etiam pro eo, quòd non sit adulter, uti dictum n. 1180. tamen gravis foret injuria, si alteri diceret esse adulterum: disparitatem dat *Lugo* n. 22. quia qui externè dicit, non significat suam formidinem, nec infirmitatem, quâ assentitur, quam tamen habet, qui tantum internè judicat, ergo detractio illa externa est magis contra jus, quàm assensus ille internus. Quòd si externè significaret illam formidinem internam, dicendo probabile est esse adulterum, per se loquendo, non esset detractio gravis, attamen secundum limitationem n. 1207. dandam.

2196 Q. 219. Quid præterea notandum sit circa detractio-
nem & injurias contra famam. R. Seqq. §. 1. Detractio
fieri potest verbis, signis, factis: fit autem præcipuè
his 8. modis, uti notat *Lugo* d. 14. n. 35. 1. Imponen-
do falsum. 2. Publicum augendo. 3. Occultum re-
velando. 4. Sinistrè interpretando bona 5. Negan-
do laudabiliter facta. 6. Imminuendo merita. 7. Si-
lendo, ubi silentiū æquivalet confessioni defectus
alieni.

alieni. 8. Ita frigidè laudando, ut potiùs vergat in contemptum. Hos modos *¶*lls: t: 4: d: 3: n: 101. complexus est his verbis,

*Imponens, augens, manifestans, in mala vertens,
Qui negat, aut minuit, reticet, laudatque remisè.*

Quandoque fit detractione etiam per fictum dolorem, uti dicitur l: 5: n: 306. Quandoque detractioni accedit malitia susurrationis, quã dirimitur amicitia & pax inter aliquos, quæ malitia, propter oppositionem cum Charitate & pace, specie distinguitur à malitia injustitiæ.

§. 2. Probabilius est contra *Caj.* & alios apud *Less.* 1197 l: 2: c: 11: n: 88. (quorum sententiam probabilè esse dicunt *Dia.* & *Dicast.* de restit. d. 12. n: 133.) quòd possit esse mortale etiam apud unicum detrahere, quamvis hic fit vir prudens, qui rem ulteriùs non promulgabit, ita cum aliis *¶*lls: n: 105. Rationem dat *Busenb.* quia hoc est plùs quàm iudicium temerariù, nam per hoc tantùm tollitur fama formalis seu actuale iudiciù de bono alterius, per detractionem autè tollitur etiã radicalis, & iudiciù quasi habituale, diximus autem n: 1178. cum comuni, iudicium temerariù posse esse mortale. *Nec obstat*, quòd comunitè respondent cum *Tamb.* in Dec: l: 9: c: 1: n: 4, per iudicium temerariù quasi imponi falsù crimen, quod omnes apprehendunt ut grave, sed detractionem fieri in vero crimine, uti supponitur, nam hoc dato, inde tantùm sequitur iudiciù temerarium esse majorem injuriam in modo injuriandi, non autem in ratione damni, deinde adhuc quis meritò est graviter invitus etiam verum crimen suum revelari alteri, uti colligitur ex difficultate, quam homo ordinariè habet, ut grave crimen suum etiam soli Confessario manifestet, quamvis sciat hoc necessarium esse ad obtinendam à Deo veniam.

§. 3.

- 1198 §. 3. Est detractio, revelare occultum defectum illius, qui communiter habetur, v.g. doctus vel nobilis, quamvis talis non sit; quia per communem existimationem acquisivit jus ad talem famam: notat tamen *Mol. d. 26. n. 5.* si de illo, qui habet majorem famam, quam par sit, proferatur judicium verum ex iis, quæ apparent, non detegendo crimē vel vitiū occultum, nullam esse injuriā vel peccatū, dummodo absit odiū, invidia & prava alia intentio.
- 1199 §. 4. Est detractio revelare crimen emendatum, nisi adsit periculum relapsūs, qui per hoc impediri possit, vel alia justa causa excuset, uti pluribus ostēdunt *Lugo in resp. mor. l. 4. dub. 46. Sanch. in Dec. l. 6. c. 18. n. 40. & 60. Mendo d. 1. à n. 200. Ovied. de Charit. contr. 11. p. 10. §. 12.* ubi rectē probat Religiosum quemcunq; etiam in Societate JESU, fore detractorem, si tale crimen ad Superiorem deferat.
- 1200 §. 5. Si publicetur crimen, quod nihilominus per alios erat brevī justē publicandū, non est mortale; si autem erat injustē publicandum, est mortale, & tenetur compensare damna, qui prior publicat, sicuti graviter peccat, & secundū dicta n. 49. tenetur restituere, qui prior domum incendit, pravi-dens nihilominus injustē accendendam ab aliis, quia solus prævenit per injustum actum, ex quo efficaciter sequitur damnum.
- 1201 §. 6. Est gravis detractio dicere de muliere Galla, Itala aut Hispana, quòd sit bibax, quia apud eos populos habetur hoc pro magno probro: idem dicere in Germania de Matronis primæ vel mediæ fortis etiam est grave, sed dicere de plebæa & infimæ fortis muliercula, non esse grave docet *Gob. in Quin. t. 5. c. 43. n. 47.*
- 1202 §. 7. Non est detractio dicere de aliquo, quòd sit scrupulosus, si significetur & audientes intelligant, quòd

quòd sit timorata conscientia, quæ formidet omne peccatum, aut quæ habeat sollicitudinem ac curam pro officio vel obligatione accuratè explenda. E contra si per scrupulositatem intelligatur, uti intelligi solet, inanis apprehensio peccati, & inde orta anxietas in agendis, communiter est detractio gravis, si dicatur de homine magnæ authoritatis, vel de tali, qui habet aut habere debet famam boni iudicii & prudentiæ, quia per hoc significatur defectus iudicii naturalis & prudentiæ, quod utiq; merito graviter displicet tali personæ, causatque sæpissime etiam damna, vel temporalia vel saltem spiritualia, etiam apud alios, qui diffidentiam habebunt erga illum. Estq; circa hoc ea libertas huius sæculi, ut qui accuratè facere vult, quod debet, vix effugiat nomen scrupulosi. De cætero, dicere juvenem vel hominem indoctum esse scrupulosum, communiter non erit detractio, saltem gravis.

§. 8. Si de aliquo dicatur, quòd laboret morbo gallico, *Nav.* negat esse mortale, quia morbus ille etiam aliunde contrahitur, quàm ex actibus venereis, sed probabilius est cum *Bonac.* esse communiter mortale, nisi addatur causa alia credibilis, ex qua ortus sit morbus, v. g. quòd dormierit in lecto infecto. Ratio est, quia cum hic morbus ordinariè nascatur ex vitio carnis vel congressu meretricio, erit mortale asserere de illo, de quo mortale esset asserere fornicationem. 1203

§. 9. Fieri potest, ut infamare in eodem genere, sit mortale, v. g. dicere de viro honesto, quòd secundâ vice sit fornicatus, quia potuit censerì primâ vice fecisse ex occasione extraordinaria, fragilitate, passione; sed quando dicitur repetivisse, facilè iudicabitur absolutè impurus: regula itaque generalis est, videre, an nova inde sequatur infamia vel damnum. 1204

§. 10.

- 1205 §. 10. Detrahere in re gravi cum animo statim efficaciter revocandi non est mortale, quia proximus non potest esse graviter invitus, si per tantillum tempus careat famâ suâ apud alios, ita cum aliis *Lugo* n. 13.
- 1206 §. 11. Non est mortale, si de homine ignoto, v. g. larvato, quem nec tu nec alii agnoscent, dicas aliquid etiam grave, uti in simili ostensum est n. 1187. de iudicio temerario.
- 1207 §. 12. Si quis referat audita ut audita, scilicet dubitanter & absque asseveratione, si sit quid grave, *Sot.* absolutè affirmat, *Caj. Nav. & Gob.* in *Clyp.* n. 273. absolutè negant peccari mortaliter; sed alii probabiliùs distinguunt cum *Dicast.* dub. 4. nam si audientes ex levitate vel malitia sunt credituri, aut tanquam indubitatum divulgaturi, est mortale, quia sic injustè causatur gravis infamia proximo; si autem non aliter credituri sunt vel divulgaturi, quàm audiant, ordinariè erit veniale tantùm, quia fama absolutè non tollitur, sed tantùm quasi semiplenè, uti per dubium, suspicionem vel opinionem temerariam.
- 1208 §. 13. Si tot defectus, etiã leves, ejusdem hominis reveles apud eundem, ut tandem notabiliter imminuatur existimatio, peccas graviter, uti rectè *Lugo* d. 16: n. 46. *Burgh:* cent: 2: cas: 87. neque opus est fieri intra breve tempus, uti vult *Steph:* t: 4: d: 4: n: 6. nam collecti in memoria illius, apud quem detrahitur, habent eundem effectum, sive intra breve sive intra longum tempus dicantur. Si tamen fiat apud diversos, qui non comunicabunt, non unientur in ordine ad causandum damnum grave in fama, unde erunt tantùm venialia. Addit rectè *Lugo* n. 52. si de diversis parva dicas, non unientur in ordine ad constituendum mortale, nisi per hoc graviter

viter diffametur tota communitas; neque simile est de parvis furtis respectu plurium, nam in his meritò communitas est graviter invita, eò quòd furta ob utilitatem & lucrum magis alliciant, sicque faciliùs singulis immineret periculum gravis damni, ideòq; hæc debuerunt graviter prohiberi. Denique addit *Lugo* n. 62. fieri posse, ut quis dicens leve quid de aliquo jam antecederet ab aliis sæpe leviter infamato, peccet graviter, si per ultimam suam detractionem addat hoc, quod requirebatur ad lædendam graviter existimationem illius: unde non habet se sicut ille, qui ultimò furatur aliquid leve illi, cui alii multi antè erant furati levia, sed habet se, sicut ille, qui alicui per multa levia vulnera sauciato addit leve vulnus, quo cum aliis conjuncto ipse occiditur.

§. 14. Si quis graviter fit injuriatus, & ideo 1209
quasi non potens se cohibere prorumpat in publicas querimonias, per quas manifestetur injuria, & sic infametur ille, qui injuriam intulit, aliqui apud *Dian.* p. 3. t. 5. R. 32. dicunt eum non statim esse damnandum mortalis, quia videtur esse supra humanam imbecillitatem tum tacere, debetque sibi alter imputare, quòd coegerit ad tale lenimentum doloris: sed meritò contradicunt alii cum *Steph.* n. 11. quamvis enim probabile sit, quòd ob rationem datam possit apud unum taciturnum effundere suum dolorem, id enim videtur esse naturale ejus lenimentum, tamen nimis longè prorumpit dolor, si publicè manifestando quærat solatium apud tam multos, cum tanto præjudicio famæ alienæ; imò aliqui meritò suspectum habent, quòd propter solatium possit etiam uni dici aliquid redundans in infamiam alterius, quia facile fieret abusus; & si non liceat furari pro solatio suæ gravis
mise-

miseriæ, cur licebit detrahere pro solatio doloris? præsertim cùm infamia aliena non sit ex natura sua ita ordinata ad solatium doloris, uti bona aliena ad solatium miseræ.

1210 §. 15. Si quis detrahat damnato, v.g. Judæ, aliqui dicunt non esse peccatum, quia homo mortuus non est, ergo non habet jus ad famam, uti nec homo tantùm possibilis: sed ratio ista nulla est, quamvis enim homo mortuus non sit actus homo, tamen actu habet animam, (quod non est de homine purè possibili) in qua anima ejusque voluntate residet dominium & jus famæ. Addit *Haun.* damnatos non esse capaces utilitatis, consequenter nec juris, cùm jus ad illam ordinetur: sed nec ista ratio tenet, nam sunt capaces negationis majorum tormentorum, uti statim dicitur, ergo & utilitatis: hinc *Mald. Mol.* & idem *Haun.* pro hac sententia dant istam rationem, quòd damnati jam sint hostes Dei & hominum, nec sint amplius proximi, utpote omnino deordinati à fine ultimo, ergo non est dicendum, quòd Deus vel natura eis affistat vel faveat in ordine ad conservandum illis jus aliquod, quo nos gravent, ne eis famam detrahamus. E contrà *Bonac.* & alii cum *Lugo d. 14. n. 46.* probabiliùs dicunt peccari, nam adhuc hoc sensu sunt proximi, quòd sint conjuncti in natura; deinde certum est illos habere adhuc aliqua jura, v.g. ut pro levi mendacio non infligatur major pœna, quàm mereatur mendacium, ut nos non velimus illis majorem pœnam, quàm Dei judicio sit constituta &c. Præterea peccatores sunt hostes Dei & averfi à fine ultimo, & tamen habent jus famæ, ex hoc autem quòd damnati sint perpetuò averfi, non sequitur esse exutos omni jure naturali: rectè tamen notant *Petsch. q. 5. a. 2. q. 2. &*

He-

Herinx de Justit. d. 7. n. 28. detrahentem fortè posse per hoc excusari, quòd damnati non curent famam suam.

§. 16. Si reus legitimè interrogatus neget verum crimen, & ideo infamia redundet in accusatorem, *Caj. Mol.* aliique apud *Dian. p. 3. t. 5. R. 30.* dicunt huic fieri injuriam, quia negando crimen implicitè dicit eos falsò & calumniosè accusare, ergo est causa injusta illius infamiæ. E contra *Faber & Dian. supra, Lugo d. 15. n. 14. Dicast. n. 291. Haun. n. 556. Spor. t. 5. c. 4. n. 98.* probabilius negant, quia reus non tenetur ex justitia fateri crimen, multò minùs juvare accusatorem, vel contra seipsum agere, ergo negando, donec probetur, non est causa positiva, sed tantùm permissiva illius infamiæ. 1211

§. 17. Si Titius per mendacium infamavit Cajum, & ego possim sine incommodo salvare famam Caji manifestando mendacium Titii, non detraho, si manifestem, quia Caju retinet jus ad famam, & isti juri conservando licitè cooperor: imò *Lugo d. 10. à n. 212.* docet me ex charitate ad hoc teneri, sicut si possem sine incommodo, tenerer tibi manifestare furem, ne rem tuam pergat injustè retinere: Vide tamen dicta l. 2. n. 219. 1212

Quod *Busenb.* in fine dicit de illo, qui sibi falsum crimen imponit, ob quod morte plectetur, quòd nempe non peccet graviter, nec censeatur seipsum occidere, de hoc recurret mentio L. 4. n. 1523.

Q. 220. An sit licitum repercutere in fama vel honore, id est, infamare vel inhonorare eum, à quo quis injustè infamatus vel inhonoratus est. *Bz. §. 1. Com-* 1213

muniter non est licitum, quia communiter hoc non est medium unicum vel certò efficax ad recuperandam famam aut honorem, uti rectè probat *Carden.* in 2. crisi diff. 26. n. 16.; ergo illicitum est adhibere illud cum tanto præjudicio proximi: deinde quia communiter adest spiritus vindictæ, quæ privato non licet.

7214 §. 2. Si quis possit tueri vel recuperare famam, aliter, quàm infamando detractorem, peccat contra justitiam, si, ut ei fidem derogat, ipsum vicissim infamet, ita cum communi *Lugo d.* 15. n. 49. *Less.* l. 2. c. 11. n. 133., quamvis innuat velut probabile, quòd sit contra Charitatem tantùm. Ratio nostra est, quia detractor habet jus, ne plus fiat, quàm necessarium est ad defensionem vel recuperationem famæ, ergo cum reciproca infamatio non sit ad hoc necessaria, habet jus ad negationem illius. Idem magis valet, si infamatio alterius sit inutilis ad recuperandam famam vel honorem suum; tum autem esset inutilis, si crimen manifestandum non redderet inhabilem ad testificandum, aut si accusatus non posset illud crimen detractoris probare, nam sine probatione nihil prodesset ad defensionem.

7215 §. 3. Mortale est alteri falsum crimen grave imponere, ut sic elidatur ejus autoritas vel defendatur honor, nam hæ duæ prop: sunt ab *Inn. XI.* damnatæ: 43. *Quidni non nisi veniale sit detractantis autoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?* 44. Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam & honorem defendat: & si hec non sit probabile, vix ulla erit opinio probabilis in *Theologia.* Ratio autem est, quia est

est mendacium in re gravi; deinde etiam est grave contra justitiam, uti jam dicitur.

§. 4. Tale falsum crimen imponere detrahenti, est imprimis contra Justitiam legalem, quia est contra jus, quo Resp: obligat singulos sibi subditos, ne Judicem à se constitutum decipiant in illis, quæ ad publicam & rectam gubernationem spectant, sicque inducant ad puniendum aliquem ob crimen falsum: Deinde etiam est contra justitiam commutativam, sive fiat in- five extra Judicium, ita *Carden:* & alii contra *Lugo* & alios. Ratio est, quia quisque habet jus, ne infametur crimine falso, sicuti quisque habet jus, ne à privato occidatur, quod utrumque jus non amittitur, nisi ubi est defensio cum moderamine inculpatae tutelæ, qualis tum tantum est, si medium, quod adhibes ad te defendendum, sit unicum & certò efficax, quod hic non est. Deinde hæc defensio est in perniciem & contra jus Reipublicæ, ergo est illicita, ergo non potest dici esse defensio cum moderamine inculpatae tutelæ, hæc enim est licita. *Nec obstat*, quòd talis infamatio non sit contra justitiam, in quantum est recuperatio famæ suæ injustè læsæ, nam est contra justitiam, in quantum est recuperatio per infamationem falsam, eò quòd hæc sit contra jus ad famam, quod habet ille, qui infamatur, ne lædatur circa materiam, in qua est innocens.

§. 5. Licitum est, per se loquendo, crimen verum detrahentis vel falsò accusantis manifestare, quantum necessarium est ad elidendam auctoritatem illius, quia injuriam patiens habet jus ad defensionem suam, nec detrahens aut injustè accusans potest esse rationabiliter invitus,

Ccc 2

cum

cùm ipsemet cogat injuriatum ad hoc medium necessarium de se licitum , ita *Card. n. 48.* Imò aliqui dicunt id licere , quamvis esset accusatus de vero crimine sed occulto injuriosè manifestato, quia adhuc injustè læsa est ejus fama, ad quam recuperandam jus habet. Addit *Carden.* si falsò vel injustè accusatus inde passurus esset leve damnum & accusans grave , tum fore contra Charitatem revelato ejus gravi crimine auctoritatem elidere. *Dixi*, per se loquendo , nam aliter loquendum est , si quis sub secreto illud habeat, vel injustè notitiam illam acquisiverit , uti dicitur à 1228.

1218 §. 6. Qui ab alio falsâ calumniâ impetitur, nec aliter potest eam refellere, potest calumnianti dicere, quòd mentiatur, quamvis hoc sit ipsi futurum ignominiosum, nam utitur moderamine inculpatæ tutelæ, ita cum aliis *Mendo diff. 1. n. 225.* Idem dicunt aliqui, quamvis crimen, quod objicitur, foret verum, dummodo non sit publicum, quia calumniator tum adhuc mentitur quoad famam publicam, sed in hoc videtur esse restrictio nimium mentalis, nam neque ex verbis alterius, neque ex circumstantiis colligi potest, quòd loquatur de fama publica; posset tamen dicere esse quoad hoc calumniatorem & sibi facere injuriam.

1219 Q: 221: Quid notandum sit, si hoc, quod de altero dixisti, fuit publicum. R. Seqq:

§. 1. Aliquid potest esse publicum tripliciter, in primis *Jure*, si sciatur per confessionem Rei in publico judicio vel per sententiam Judicis jam publicatam: Deinde *Facto* seu per ipsam facti evidentiã apud tot, ut attentâ conditione illo-

rum

rum, qui eam habent, & qualitate communitatis, arbitrio prudentum judicetur nullâ tergiversatione celari posse. Denique *Famâ*, si rumor de hoc ex sufficientibus indiciis ortus pervenerit ad majorem partem communitatis. Vide dicenda l. 4. n. 786. Ut autem crimen sit famâ publicum, aliqui dicunt sufficere, quòd sciant decem, quia hic numerus sufficit ad constituendum populum seu parochiam, & turbam, L. 4. ff. *Vi bonor: raptor:* Alii dicunt sufficere sex, quia is numerus est plùs quàm media pars populi seu numeri requisiti ad parochiam; alii cum *Arr. de Sacram. d. 21. n. 27.* meliùs dicunt hoc esse judicandum respectivè tum ad communitatem, tum ad personas, quæ sciunt, & creduntur vel tacituræ vel leviter de hoc locuturæ, hinc putat, quamvis 30: viri graves & taciturni aliquid sciant, non ideo censerì posse famâ publicum. *Mol. Lugo d. 14. n. 70.* *Haun. n. 544.* dicunt, si communitas constet 8: personis, tum esse notorium famâ, quando 4: sciunt; si constet 20:, quando 7:; si 100, quando 15:; si 1000, quando 20: vel 30, qui sint ex diversis domibus. Quòd si vicinia constet ex 40: personis habitantibus in 4: vel 5: domibus, quando sciunt 10: vel 8: personæ diversarum domuum, censetur notorium; si autem civitas constet 5000: civibus, sufficit, quòd sciant 30: sparsi per illam civitatem, aut quòd una platea vicina id sciat, quia tum moraliter impossibile est celari. Addit cum aliis *Steph. t. 4. d. 6. n. 27.* crimen famosum dici, cujus famâ pervagatur per majorem partem Viciniæ, Communitatis, Oppidi, Parochiæ. Denique ut quis infamatus sit in regno, satis est, si sit infamatus in Curia vel

alio illustri loco, ex quo facile in totum regnum fama dimanet, ita *Mol. & Lugo*, potestque videri etiam *Petsch. q. 5. a. 3. q. 7.*

1220

§. 2. Si quid sit publicum, non est detractio, si ulterius publicetur, saltem quando prima publicatio non fuit injusta: Quod si hæc fuit injusta, adhuc docent *Less. Bonæsp. Burgh. cent. 1. cas. 54, Petsch. q. 6.* non peccari, si ulterius publicetur, dummodo ipsi non fuerit falsò impositum, tum quia per publicitatem amisit jus ad famam, tum etiam quia consideratâ humanâ societate nimis durum foret non posse loqui de publicis, & re ipsa vix unquam posset quis loqui de crimine publico, quia primi sermones sæpissime fuerunt injuriosi. Oppositum tenent *Bonac. Haun. n. 545.* & alii cum *Steph. n. 22.*, quia cum causa publicitatis fuerit injuria, manet jus ad recuperandam famam, ergo facit injuriam, qui continuando diffamationem impedit illam recuperationem. Quod si crimen fuerit falsum, major adhuc est ratio, uti fatentur *Burgh. & Petsch. q. 8.*, nam facultas publicandi crimen de aliquo, fundatur partialiter in veritate; E contra jus ad famam fundatur, vel in ignorantia criminis veri, vel in vera criminis carentia, ergo cum hic sit vera carentia criminis, manet jus ad famam: potestque videri etiam *Mol. d. 32.*, qui magis propendet in secundam sententiam.

1221

§. 3. Crimen in uno Monasterio publicum potest ulterius publicari intra illud Monasterium, sed non extra, quia talis publicitas non est absoluta, sed restricta tantum ad illos, cum quibus Monasterium communicat in regula & regimine, *Arr. n. 23.* An autem possit scribi etiam ad
alia

alia Monasteria ejusdem Ordinis, dubitatur, videtur posse, tum quia illa inter se communicant, tum etiam quia si Religiosus illuc veniret aliunde, posset dici presentis, ergo etiam poterit scribi absentis, ita cum aliis *Nicol. t. 4. d. 33. n. 7. Rebell. p. 1. l. 4. q. 4. n. 10.*, ubi tamen addunt timoratos & prudentes id non facile facere; sed credo distinguendum esse, nam si illi Religiosi non soleant mitti de uno loco in alium, non videtur licitum esse, quia non habent tantam communicationem; si autem affixi non sint certis locis, sed permutantur & permisceantur, scribi poterit ob rationem datam.

§. 4. Si res, quæ fuit olim publica, sed nunc oblivione sepulta erat, iterum publicetur, fit injuria, si facta vel fama tantum fuit publica, ita *Nicol. Lugo n. 85. & alii.* Ratio est, quia diversitas temporis facit, ut res non sit amplius absolute publica, sed tantum fuerit, hinc res per oblivionem est reducta ad eum statum, in quo erat ante publicitatem, & fama iterum justè possidetur: E contra quod uno loco publicum est, est absolute de facto publicum, hinc, per se loquendo, posset etiam alio loco publicari. Probabile quidem etiam est, quod docent *Az. Less. & Urb.* apud *Steph. n. 23.* eum non peccare contra justitiam, qui revelat delictum oblivione sepultum, si simul patefaciat resipiscentiam, quia qui tali tempore fuit infamis, amisit in perpetuum omne jus habendi famam pro eo tempore, quo fuit infamis; Contrarium tamen adhuc videtur probabilius, quia in praxi non videtur infamia temporis præteriti posse narrari, quin redundet in infamiam etiam presentem; probabiliter tamen

docent *Less.* n. 82. *Lugo* n. 77. *Petsch.* q. 7. *illat.* 4. non fore peccatum, si fuerit publicum publicitate juris, quia non obstante oblivione videtur moraliter perseverare facultas manifestandi data à Judice.

1223 Q. 222. Quid notandum sit circa injurias contra honorem. R. Seqq. §. 1. Injuriam contra honorem nomine generico dicuntur *contumelia*, à contemnendo, inquit *Mol.* d. 18. n. 1. Contumelia autem dividitur præcipuè in convitium, improprium, irrisionem, illusionem, subsannationem, maledictionem. *Convitium* est, si vitium vel defectus etiam naturalis objiciatur alteri cum ejus dedecore. *Improprium*, sive contumelia specificè sumpta, quâ vitium vel defectus alicui præfenti in faciem objicitur. *Irrisio*, quâ quis præfens vel absens objicitur risui. *Illusio*, quâ quis objicitur ludibrio quasi rectè & cum quadam deceptione, uti cum Judæi Christo velatâ facie illudebant, dicentes, *prophetiza nobis Christe &c.* *Subsannatio*, quâ quis objicitur irrisioni per gestus aliôsve motus corporis, uti Christo Crucifixo subsannabant Judæi, moventes capita & dicentes, *Vah! qui destruis templum Dei.* Injuriam contra honorem sæpe additur *maledictio*, quâ quis imprecatur alicui malum, de quibus omnibus videri potest *Lugo* d. 14. sect. 11.

1224 §. 2. Contumelia ex genere suo est mortale, quia honor, qui per eam tollitur, est bonum æstimabilius quàm bona fortunæ: de se tamen est minus peccatum quàm detractio, respectivè ad illum, qui contumeliam infert, quia fama est bonum nobilius quàm honor, uti n. 1193. dictum est. Rectè autem notat *Steph.* t. 4. d. 6. n. 6., quòd
convitia,

convitia, quibus se mulieres, pueri & infimæ fortis homines appellant sagas, meretrices, adulteras, nebulones &c., communiter non sint peccata gravia, quia dicentes non ita sentiunt, nec intendunt inferre infamiam gravem, audientes autem non credunt similibus verbis, quia advertunt ex passione dici.

§. 3. Injuria contra famam potest esse sine contumelia, uti patet in judicio temerario & detractione de absente: similiter contumelia potest esse sine injuria contra famam, uti si alicui nemine præsentem objiciam vitium, si solus irrideam illum vel subfannem. 1225

§. 4. Injuria contra famam specie distinguitur ab injuria contra honorem, quia læduntur bona notabiliter diversa, uti colligitur ex dictis n. 1191. & 1192.; quod *Conf.*, nam detractor adhuc censetur aliquatenus revereri eum, cui detrahit, cum plerumque detrahat absenti, ideoque communiter detractio habet se instar furti: è contrà contumeliosus abjicit reverentiam erga alterum, ideoque contumelia specificè sumpta habet se instar rapinæ, *Persch. q. 5. a. 3. Dico*, specificè sumpta, nam sumpta genericè, prout comprehendit omnes injurias contra honorem, potest fieri etiam absenti, uti si statua ejus dehonoretur; hinc rectè notat *Mol. n. 4.* in hoc solo non posse poni differentiam adæquatam detractionis & contumeliæ, quòd prima fiat absenti, altera præsentem, nam detractio fieri potest præsentem & contumelia absenti. 1226

§. 5. Sicuti omnes detractiones, ita omnes contumeliæ sunt ejusdem speciei, si distinguas mortalem à veniali, cum per omnes idem ho-

nor lædatur, neque ratione diversi modi refundatur specialis inhonestas, nam quòd improprium fiat præsentis, hoc ipsum est illa dehonoriatio, quæ hanc speciem constituit, violentiam enim nullam infert, quamvis alter sit invitus, ergo non ideo debet ab aliis specie distingui.

1228 Q. 223: *Quid notandum sit circa revelationem secreti: R. Seqq:*

§. 1. Per revelationem secreti potest fieri injuria gravis vel levis vel nulla, uti patebit ex dicendis: loquemur autem hìc tantum de revelatione secreti naturalis, nam de secreto sacramentali sive sigillo Confessionis, agatur l. 6. t. 4. c. 3. dub. 1.

1229 §. 2. Qui promittit servare secretum, non necessario intendit se obligare ex justitia, sed potest velle se obligare tantum ex fidelitate, uti cum communi Lugo d. 14. n. 137., addens hanc obligationem fidelitatis esse tantum sub veniali, nisi ex promissione non observata grave damnum nasceretur proximo.

1230 §. 3. Si secretum sit *commissum*, id est, revelatum sub antecedente pacto tacendi, continet obligationem justitiæ gravem vel levem, prout materia est, quia est contractus promissionis onerosus, subit enim onus revelandi, petens vicissim onus tacendi. Si sit secretum tantum *promissum*, id est, si tu tantum promisisti tacere, quod jam cognoveras, nisi intenderis obligationem Justitiæ, obligaris tantum ex fidelitate: In dubio autem, an intenderis obligationem justitiæ, utendum est conjecturis, ex consideratione circumstantiarum, nam si ita promittas, ut si tunc peteretur à te, an velles te sub mortali obligare,

ligare, id negares, non censeris habere animum te obligandi ex iustitia, sed solum ex fidelitate, aut etiam quandoque decencia vel urbanitate tantum, ita *Lugo* à n. 137.

§. 4. Obligatio Iustitiæ circa secretum promissum est levior quam circa commissum, hinc mera promissio tacendi non obligat in iis casibus, in quibus aliàs tenebaris secretum manifestare, v. g. si legitime interrogeris à Superiore vel Iudice: vi tamen illius promissionis teneris tacere in casu, in quo posses, sed non tenereris manifestare: E contra si sit commissum, debes dicere cum æquivocatione te nihil scire de hoc, quia tunc talis est notitia, ac si eam non haberes. Excipe, nisi ille, qui secretum commisit, injustè vexaret Rempublicam vel alium innocentem, neque aliter desistere vellet ab injuria, tum enim posses revelare, etiamsi te obligasset ad potiùs sustinendam mortem, quia hoc vinculum obligationis esset injustum, *Lugo* n. 141. 1231

§. 5. Si accusatus sciat sub secreto crimen accusantis, v. g. quia accusans ipsi confidit sub pacto tacendi, vel manifestavit ob necessitatem petendi consilii, *Carden.* in 2. crisi. diff. 26. à n. 53. dicit esse illicitum uti illâ scientiâ ad elidendam auctoritatem accusantis, quia jus ad secreta observanda est valde strictum, uti expendit *Lugo* n. 104., ergo obligatio promissionis etiam tacitæ de servando secreto prævalet necessitati se liberandi ab accusatione: idem tamen *Lugo* à n. 115. rectè notat attendi debere ad intentionem illius, qui obligationem tacendi admittit, nam si obligavit se ad tacendum, etiam cum periculo cujuscunque damni & mortis ipsius, tenebitur tacere, 1232

tacere,

tacere, quia cùm hoc sit licitum, potuit se ad hoc obligare, uti rectè *Mol.* d. 37., quando verò promisit tantùm verbis communibus, censetur se voluisse obligare ad moralem quandam & humanam custodiam secreti; unde colligi debet ex variis circumstantiis, quousque censatur se extendisse hæc voluntas, ad quale & quantum incommodum, ad qualem mutationem circumstantiarum &c: alter enim mihi rem commisit sub secreto, quale ego censeor hîc & nunc admissurus fuisse, si prævidissem has & illas circumstantias.

1233

§. 6. Si injustè acquisivisti notitiam criminis alieni secreti, v.g. apertis alienis literis, non poteris uti illâ notitiâ, nequidem ad evitandam mortem, nisi in casu, in quo notitiam illam licitè comparare posses, si non haberes, quia si illam injustè acquisiveris, non est moraliter tua, ergo si postea non justificetur, debes te gerere, ac si illam non haberes, uti probabiliter argumentantur *Lugo* n. 101. & *Haun.* t. 2. n. 536. contra varias aliorum sententias, potèstque videri etiam *Tambur.* in Dec. l. 9. c. 3. §. 2. n. 21., neque oportet quoad omnia loqui de fama aliena, uti de bonis fortunæ, horum enim dominium servit necessitati vitæ, non item dominium famæ alienæ, *Lugo* n. 99. E contra in circumstantiis, quibus licitè posses illam notitiam comparare, si non haberes, etiam poteris uti illâ ad evitanda etiam gravia tormenta, quia tum justificatur, & nunc est moraliter tua in ordine ad usum, habetque se nunc ita, ac si furatus esses aureum, & postea incideres in necessitatem, in qua aureum licitè eriperes, tum enim licitè uteris aureo, quia

quia hic usus justificaretur per præsentem necessitatem. Casus autem, quibus licitè comparare posses notitiam criminis alieni, si eam non haberes, secundùm *Lugo* n. 103. sunt sequentes, si alter vel alium innocentem injustè vexet, & repelli non possit nisi per notitiam & manifestationem ejusmodi criminis; item si ipsemet ex justitia teneretur tibi illud secretū manifestare; item si ad communem Reipublicæ salutem id necessarium esset.

§. 7. Si neque sub secreto habeas, neque tu 1234
injuriam feceris in acquirenda notitia alieni delicti, poteris uti illâ notitiâ, & tale delictum manifestare ad impediendum ejusmodi damnum tuum, quod non tenereris ex Charitate subire ad impediendum damnum illud, quod alteri justè infligi poterit propter manifestatum ipsius delictum, *Lugo* n. 113.; hinc, inquit *Haun.* suprâ, si tibi ex occultatione alieni delicti imminerent gravia tormenta vel jactura bonorum, quâ de statu tuo decideres, posses alienum delictum manifestare, etiamsi mors propter illud esset ipsi à Judice infligenda, quia non habet jus, ut delictum suum occultetur, quando ex occultatione illius aliquis innocens pateretur damnum respectivè notabile, tunc enim expedit ad commune bonum Reipublicæ, ut manifestari possit, partim ut impii deterreantur à sceleribus etiam occultis, partim ut innocentibus sit justa potestas se defendendi. Quòd si per alterius injuriam tibi communicata sit illa notitia, *Petsch.* q. 5. a. 4. innuit idem dicendum esse, ac si per injuriam ipsemet comparasset, quia tota hæc notitia fundatur in injusta manifestatione, ergo quamvis tu acquirendo

rendo

rendo illam non feceris injuriam, tamen est tibi data per injuriam, ergo debet servari sub obligatione illius secreti, quam causat injuria. Deinde debetur restitutio pro illa injuria & reparatio vel impeditio damnorum, quæ ex illa sequuntur, ergo tu peccas impediens reparationem illorum damnorum, uti n. 1220. dictum est te peccare propalando longius crimen falsum, quamvis hoc sit publicum, quia nempe impedis reparationem famæ ex justitia debitam.

1235 §. 8. Quando subditus aliquid sub secreto defert ad Superiorem mediatum, v. g. ad Generalem sui Ordinis, hoc ipso consentit, ut rem communicet cum Superioribus immediatis, qui exequi debent; & quamvis literis addat, *soli*, tamen res non concernat Ministros ipsos, adhuc potest cum his communicari, nam scit Superiores non posse omnia conficere per seipsos, & particula exclusiva, *soli*, non præscindit à concomitantibus, uti habet commune axioma: Ministri autem faciunt unum cum tali Superiore, ita Lugo à n. 145., addens habere etiam locum hinc licentiam præsumptam seu interpretativam committentis secretum.

1236 §. 9. Quando nam & qualis fiat injuria legendo literas aut scripta aliena, explicat *Busenb.* referendus l. 5. c. 3. dub. 2., unum hoc videtur addendum, nam dicit cum *Laym. Dian. Lugo* n. 150. aliisque communiter, quod non sit contra justitiam, si quis fragmenta epistolæ dilaceratæ colligat, iterum jungat & legat, quia sic abjiciens videtur cedere jure suo & habere quasi pro derelictis, ut quisque faciat illis, quod potest: E contra alii cum *Rebell. & Petsch.* supra probabilius tenent

tenent oppositum, quia hoc ipso quod dilacerâ-
rit, maximè si in parva frustra, sufficienter signifi-
cavit se nolle, ut legantur, ergo non ideo voluit
cedere jure suo aut dimittere secretum. A for-
tiori non possunt legi literæ, quas aliquis casu
perdidit, vel in loco etiam publico ex inconfide-
ratione reliquit.

§. 10. Observatio secreti pertinet ad varia ¹²³⁷
præcepta, secundum diversitatem bonorum,
quibus violatio illius opponitur, hinc si adferat
damnum fortunarum, pertinet ad 7. præce-
ptum; si famæ vel honoris, ad 8.; si corporis, ad
5.; si animæ, reducitur ad 5. vel 7. Et universa-
liter omne secretum dici potest esse bonum ani-
mæ, est enim quasi thesaurus intellectualis, cu-
jus pretium tantò vilius est, quantò cum pluri-
bus communicatur, ita *Lugo* n. 144. Deferri
posse crimen, licet noveris sub secreto naturali, si
hoc sit necesse ad cavendum damnum commu-
ne, dictum est l. 2. n. 217. De secreto, videri
possunt plura apud *Sanch.* in Conf. l. 6. c. 6. d. 1.
2. 3. & *Gobat* in *Quin.* t. 5. c. 19. f. 10. & 11.

D V B I V M III.

An & quomodo fama restituenda.

Resp. Nisi sit causa excusans, patet ex natura ¹²³⁸
justitiæ, & ex dictis *de Restit.* famam injustè abla-
tam restitui debere. Et quidem, si verum crimen
quis narravit, debet opinionem conceptam,
quantum potest, apud audientes abolere, dicen-
do v. g. se malè dixisse, injuriam intulisse, dece-
ptum esse &c. Vel si hac ratione parum proficia-
tur, eum laudando in aliis rebus, crimen exte-
nuando,